

ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเรื่องการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนเพื่อผลิตผล
(GAP, มกษ. 1003-2555) ของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนในเขตภาคเหนือตอนบน

Study Factor of acceptance of Thai Agricultural Standard in Good Agricultural
Practices for Mulberry Fruit Production on Farmer in Upper Northern of Thailand

ธนกิจ ถาหมี^{1*} ธนพร ศิลปชัย² เสาวนีย์ มีทรัพย์³ และกรรณิกา สอนธิ⁴

^{1*, 2} ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ แพร่, แพร่ 54110

³ ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ น่าน, น่าน 55000

⁴ ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เชียงใหม่, เชียงใหม่ 50200

Tanakij Thamee^{1*} Thanaporn Silapachai² Saowanee Meesab³ and Kannika Sonthi⁴

^{1*, 2} Queen Sirikit Sericulture Center (Phrae), Phrae Thailand 54110

³ Queen Sirikit Sericulture Center (Nan), Nan Thailand 55000

⁴ Queen Sirikit Sericulture Center (Chiang Mai), Chiang Mai, Thailand 50200

*E-mail: Tanakij.t@qsds.go.th

บทคัดย่อ

ในปัจจุบัน ในเขตภาคเหนือมีการส่งเสริมการปลูกหม่อนเพื่อผลิตผลเป็นจำนวนมาก เพื่อให้มีการผลิตที่ได้มาตรฐานและปลอดภัยกับผู้บริโภค จึงมีการส่งเสริมให้เกษตรกรปฏิบัติตามมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนเพื่อผลิตผล (มกษ. 1003-2555) ซึ่งเป็นมาตรฐานการผลิตที่ไม่ได้มีการบังคับใช้จึงทำให้เกษตรกรบางส่วนไม่มีการนำไปปฏิบัติ โดยงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาถึงสภาพการปลูกหม่อนผลสดในเขตภาคเหนือ (2) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเรื่องการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนเพื่อผลิตผล (3) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนผลสดในเขตภาคเหนือ จำนวน 8 จังหวัด ได้แก่ แพร่ น่าน พะเยา เชียงราย เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง และแม่ฮ่องสอน ในปี 2561 จำนวน 412 ราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) ผลการศึกษา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับมาตรฐานการเกษตรที่ดีสำหรับการหม่อนเพื่อผลิตผล พบว่า มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 9 ปัจจัย ได้แก่ จำนวนปีที่ได้รับการศึกษาหรือระดับการศึกษา การพบกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การมีแหล่งรับซื้อที่ชัดเจน จำนวนพื้นที่ปลูกหม่อนรวม การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเกษตรและมาตรฐาน การได้รับข่าวสาร และระดับปัญหาการผลิตหม่อน สำหรับปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกร พบว่า มีปัญหาด้านการตลาดอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อเสนอแนะของเกษตรกร คือ ต้องการให้ภาครัฐเข้ามาดูแลด้านการตลาดให้มากขึ้น โดยการหาแหล่งรับซื้อที่แน่นอนให้กับเกษตรกรและมีการกำหนดราคาที่เหมาะสม รวมไปถึงส่งเสริมหรือให้การสนับสนุนเรื่องการเก็บรักษาผลหม่อน

คำสำคัญ: การปลูกหม่อนผลสด, การยอมรับ, เกษตรกร, ภาคเหนือ, การวิเคราะห์โลจิสติก

Abstract

Nowadays, the northern of Thailand had extension of mulberry fruit planting. In order that the produce have standards and safe for consumers, Therefore it extension farmers to practice with Thai Agricultural Standards (TAS 1003–2012), But this standard isn't enforced some farmers do not apply. The objectives of this research were to study (1) the condition of the farmer of mulberry fruit produced in the north of Thailand (2) factor related to acceptance of Thai Agricultural Standard in Good Agricultural Practices for Mulberry Fruit Production (3) problem obstacles and suggestion of farmer of mulberry fruit productivity. The study was done by sampling 412 farmers in the north of Thailand in 8 provinces such as Phrae, Nan, Phayao, Chiang Rai, Chiang Mai, Lamphun, Lampang and Mae Hong Son, in 2018. The instruments used for data collection were interviewed and questionnaire. Data analyses were used descriptive statistic such as percentage, mean, standard deviation, maximum, minimum and multiple regression analysis. The results showed that From studying factor relation to acceptance of Thai Agricultural Standard in Good Agricultural Practices for Mulberry Fruit Production, it was found that the significant factors had positive relationship were year for education (or lever of education), meet with officer, it had market for sell, total area field mulberry, training, receive information from a meeting and total problems levels. For the problems of mulberry fruit productivity were the marketing in high level. While farmers' suggestions were need the government to take care of them about the marketing by management the marketing and optimum pricing for farmers, and including promoting or supporting the preservation of mulberry fruit.

Keywords: Mulberry Fruit, Acceptance, Farmer, Northern of Thailand, Logistic Analysis

1. บทนำ

ปัจจุบันการค้าระหว่างประเทศที่เป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization, WTO) มีรูปแบบการกีดกันทางการค้าด้วยมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (Non-Tariff Barriers, NTB) คือ ความตกลงว่าด้วยการใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures, SPS) และข้อตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (Agreement on Technical Barrier to Trade, TBT) ซึ่งแต่ละประเทศต่างนำทั้งสองมาตรการนี้มาบังคับใช้ โดยอ้างถึงความปลอดภัยของผู้บริโภคเป็นสำคัญ ประกอบกับสถานการณ์ในปัจจุบัน การค้าโลกที่มีการแข่งขันกันรุนแรงมากขึ้น ปัญหาการปนเปื้อนสารพิษในสินค้าที่เกี่ยวข้องกับอาหาร และปัญหาโรคระบาดต่างๆ จึงทำให้นามาตรการทั้งสองมาบังคับใช้อย่างเคร่งครัดมากขึ้น

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม เป็นมาตรการหนึ่งสำหรับเกษตรกรที่ครอบคลุม กระบวนการผลิตทางการเกษตรตั้งแต่แหล่งผลิตจนถึงมือผู้บริโภค โดยระบบการจัดการคุณภาพของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม ประกอบด้วย การจัดการแหล่งน้ำ การจัดการพื้นที่ปลูก การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร กระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การเก็บรวบรวมและขนย้ายผลิตผล สุขภาพและการให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงาน และการบันทึกข้อมูล เพื่อปกป้องผู้ผลิตผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อมให้มีความปลอดภัย จึงมีความจำเป็นที่เกษตรกรจะปฏิบัติตามมาตรฐานการเกษตรที่ดีและเหมาะสม เพื่อสร้างโอกาสทางการค้าและการแข่งขันทั้งในประเทศและต่างประเทศ การปลูกหม่อนในอดีตเป็นการปลูกเพื่อนำใบหม่อนมาเลี้ยงไหมในการผลิตเส้นไหม แต่ปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนจากอาชีพปลูกหม่อนเพื่อการเลี้ยงไหม มาเป็นการปลูกหม่อนเพื่อนำส่วนต่างๆ ของต้นหม่อนไปใช้ประโยชน์ด้านต่างๆ เช่น ใบหม่อนนำมาผลิตเป็นชาใบหม่อน หรือผลหม่อนสำหรับการบริโภคทั้งรูปแบบผลสดและการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น แยม ไวน์ น้ำผลไม้ เป็นต้น ดังนั้นการปลูกหม่อนเพื่อใช้ประโยชน์ในทางโภชนาการ จำเป็นต้องมีการควบคุมและดูแลตั้งแต่การปลูก ตลอดจนการดูแลรักษาผลผลิตดังกล่าวให้ได้มาตรฐานและปลอดภัยทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค ฉะนั้นการทำการเกษตรที่ดีและเหมาะสม (Good Agricultural Practice, GAP) จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมกับการปลูกหม่อนเพื่อการบริโภค โดยพบว่าในปัจจุบันนี้มีการปลูกหม่อนเพื่อผลิตผลเป็นจำนวนมากในเขตภาคเหนือตอนบน ซึ่งประกอบด้วย 8 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ พะเยา น่าน แพร่ ลำพูน ลำปาง และแม่ฮ่องสอน

โดยการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนเพื่อผลิตผล (มกษ. 1003-2555) (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, 2555) จะครอบคลุมข้อกำหนดหลัก 8 ข้อ ตั้งแต่เรื่องของแหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร กระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การเก็บรวบรวมและขนย้ายผลิตผล สุขภาพและการให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงาน และการบันทึกข้อมูล ซึ่งแต่ละข้อล้วนแล้วแต่เป็นการปฏิบัติที่จะทำให้ผลผลิตหม่อนของเกษตรกรมีคุณภาพและได้มาตรฐาน แต่ก็มีเกษตรกรเพียงบางส่วนที่เห็นความสำคัญ รับรู้ และสามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดได้ ประกอบกับในปัจจุบันมีเกษตรกรผู้ผลิตหม่อนผลจำนวนมากหลายรายมีความสนใจและต้องการที่จะผลิตหม่อนตามหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม เนื่องจากเป็นความประสงค์ของผู้รับซื้อที่ต้องการสร้างคุณค่าและมูลค่าของผลผลิต แต่เกษตรกรบางส่วนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ อีกทั้งยังมีความไม่มั่นใจในการปฏิบัติตามมาตรฐานสินค้าเกษตรเรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนเพื่อผลิตผล

ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงได้ศึกษาสภาพการผลิตและทัศนคติการยอมรับของเกษตรกรต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 1003-2555 รวมไปถึงปัญหาในการผลิตหม่อนผลสดของเกษตรกรในพื้นที่ภาคเหนือ เพื่อใช้เป็นข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ผลิตผลหม่อนหันมาปฏิบัติตามมาตรฐานสินค้าเกษตรเรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนเพื่อผลิตผลให้มากขึ้น และเป็นการสร้างโอกาสทางการค้าและความสามารถเข้าถึงตลาดได้เพิ่มขึ้นอีกด้วย

2. อุปกรณ์และวิธีการ

การวิจัยเรื่องการยอมรับมาตรฐานสินค้าเกษตรเรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนเพื่อผลิตผลของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนผลสดในเขตภาคเหนือตอนบน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติและการยอมรับตามมาตรฐานสินค้าเกษตรเรื่องการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนเพื่อผลิตผลของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนผลสด ซึ่งงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ มีการดำเนินการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ดำเนินการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น สุ่มคัดเลือกเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกหม่อนผลสดในเขตภาคเหนือตอนบน ทำการสุ่มตัวอย่างประชากร โดยเลือกกลุ่มประชากรโดยใช้วิธีการของ Taro Yamane (1967) อ้างโดย ธาณินทร์ (2553) และเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลากตามลำดับหมายเลขของประชากรแบบไม่ทดแทน (Sampling without Replacement) (สมบัติ และคณะ, 2550)

$$n = \frac{N}{1 + N e^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้ (0.05)

ตารางที่ 1 จำนวนเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนผลสดในเขตภาคเหนือตอนบนและเป้าหมายของกลุ่มตัวอย่าง

จังหวัด	เกษตรกร (ราย)	เกษตรกรเป้าหมาย (ราย)
แพร่	59	52
น่าน	346	186
เชียงราย	16	16
พะเยา	10	10
เชียงใหม่	86	71
ลำปาง	41	38
แม่ฮ่องสอน	22	21
รวม	668	394

ที่มา: รายงานผลการดำเนินงานของสำนักงานหม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ เขต 1 จังหวัดแพร่ ประจำปี 2560

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมา เพื่อนำไปสอบถามเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนผลสด ซึ่งเป็นคำถามปลายปิด (Close-ended Question) และคำถามปลายเปิด (Open-ended Question) จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนผลสด ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติและการยอมรับของเกษตรกรต่อการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนเพื่อผลิตผล (GAP, มกษ. 1003-2555) ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการผลิตผลหม่อนตามมาตรฐานสินค้าเกษตรเรื่องการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนเพื่อผลิตผล (GAP, มกษ. 1003-2555)

2.3 การทดสอบเครื่องมือกับกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายและปรับปรุงเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบแบบสัมภาษณ์ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น ปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตหม่อน โดยต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการผลิตหม่อนไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับระบบส่งเสริมการเกษตร เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) หลังจากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบกับเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนที่ไม่ได้ถูกเลือกเป็นตัวอย่าง จำนวน 10 ราย เพื่อนำแบบสัมภาษณ์นั้นมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลกับเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

ดำเนินการรวบรวมข้อมูล 2 ขั้นตอน คือ

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยปรับปรุงเรียบร้อยแล้วตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ในตอนที่ 1 นำไปสอบถามเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนผลสดในเขตภาคเหนือ

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากเอกสาร สิ่งตีพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัย

2.5 สมมติฐานงานวิจัย

ปัจจัยทางด้านลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนผลสด มีผลต่อการยอมรับมาตรฐานสินค้าเกษตรเรื่องการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนเพื่อผลิตผล มกษ. 1003-2555

2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการบันทึกข้อมูลลงในฐานข้อมูล และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป คือ

1) สถิติพรรณนา ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) และฐานนิยม (Mode) เพื่อใช้วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของประชากร และข้อมูลส่วนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตหม่อนผลสด

2) สถิติทดสอบความสัมพันธ์ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามโดยใช้ค่าสถิติการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression) (Hill *et al.*, 2007)

3. ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการประกอบอาชีพการปลูกหม่อนผลสดในเขตภาคเหนือ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของตารางประกอบการอธิบาย

3.1 ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม

ตอนที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างที่ปลูกหม่อนผลสด ร้อยละ 57.0 เป็นเพศชาย ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีอาชีพหลักคือ การปลูกข้าว มีประสบการณ์ในการปลูกหม่อนผลสด 4.22 ปี ชาติพันธุ์และชนเผ่า พบว่าส่วนใหญ่เป็นคนไทยหรือคนเมือง ร้อยละ 51.2 การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมก่อนการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม โดยเฉลี่ยเกษตรกรจะติดต่อกับเจ้าหน้าที่ประมาณ 1.22 ครั้ง สำหรับเหตุผลของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการหรือจะขอรับการรับรองการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนเพื่อผลิตผล พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 79.6 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมชักชวนและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ รองลงมาคือ ทำให้เกิดรายได้ที่แน่นอน มีแหล่งรับซื้อที่แน่นอน ร้อยละ 66.3 ประโยชน์กับผู้บริโภคที่รับผลผลิตที่สะอาดปลอดภัย ร้อยละ 51.9 ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตจากภาครัฐ ร้อยละ 43.7 สามารถให้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้นได้ ร้อยละ 41.3 เพื่อนบ้านชักชวนหรือทำตามเพื่อนบ้าน ร้อยละ 26.2

พื้นที่การปลูกหม่อนทั้งหมดของเกษตรกร โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรมีพื้นที่ปลูกหม่อนอยู่ 1.62 ไร่ ต่ำสุดที่ 0.25 ไร่ สูงสุด 11 ไร่ สำหรับรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกร พบว่าส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 61.7 โดยเฉลี่ยพบว่าเกษตรกรมีรายได้จากการขายผลหม่อน 92,197.07 บาท รายได้สูงสุด 100,000 บาท รายได้ต่ำสุด 100 บาท ต้นทุนในการผลิตและดูแลแปลงหม่อน โดยเฉลี่ยเกษตรกรมีต้นทุนอยู่ที่ 1,220.54 บาท เกษตรกรมีต้นทุนต่ำสุดที่ 138.67 บาท สูงสุดอยู่ที่ 19,545.45 บาทต่อไร่ จำนวนผลผลิตของเกษตรกรโดยเฉลี่ยเกษตรกรมีผลผลิตออกจำหน่ายที่ 464.87 กิโลกรัม สูงสุดมีผลผลิตออกจำหน่าย 5,000 กิโลกรัม และต่ำสุด 5 กิโลกรัม

ประสบการณ์ในการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกหม่อน การผลิตหม่อน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม โดยเฉลี่ยเกษตรกรมีประสบการณ์ในการฝึกอบรมมาแล้ว 2.01 ครั้ง ในการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตตามมาตรฐานสินค้าเกษตรเรื่องการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนเพื่อผลิตผล (GAP, มกษ. 1003-2555) ภายในระยะเวลา 1 ปี แหล่งข้อมูลและปริมาณข่าวสารที่เกษตรกรได้รับจากแหล่งข่าวสารของเกษตรกรพบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรได้รับข่าวสารในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.143$) โดยแบ่งระดับการได้รับข่าวสารจากแหล่งต่างๆ อยู่ใน 4 ระดับ ไม่ได้รับข่าวสาร (0) จนถึงได้รับข่าวสารในระดับมาก (3) แหล่งข่าวสารที่เกษตรกรที่ได้รับในระดับมาก ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร แหล่งข่าวสารในระดับปานกลาง ได้แก่ ประชุม/อบรม แหล่งข่าวสารที่ได้รับในระดับน้อย ได้แก่ หอกระจายข่าวในหมู่บ้าน นิทรรศการ/งานรณรงค์ เกษตรกรรายอื่นๆ สื่อสิ่งพิมพ์ การดูงานและโทรทัศน์ ส่วนแหล่งข่าวสารที่ไม่ได้รับข่าวสาร ได้แก่ แอปพลิเคชัน การสื่อสาร และเว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ต/Facebook

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านทัศนคติของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนในเขตภาคเหนือตอนบน ต่อมาตรฐานสินค้าเกษตรเรื่องการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนเพื่อผลิตผล (GAP, มกษ. 1003-2555)

ในการศึกษาการทัศนคติในการยอมรับการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนเพื่อผลิตผล ได้กำหนดเกณฑ์ในการวัดระดับการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการยอมรับมาตรฐานสินค้าเกษตรเรื่องการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนเพื่อผลิตผล (GAP, มกษ. 1003-2555) ไว้ 3 ระดับ ดังนี้ โดยที่คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 1 และคะแนนสูงสุดเท่ากับ 3

$$\text{ดังนั้นจึงได้ช่วง} \quad \frac{3-1}{3} = 0.66$$

ระดับคะแนน

คะแนนเฉลี่ย	1.00-1.66	หมายถึง ไม่ยอมรับ
คะแนนเฉลี่ย	1.67-2.33	หมายถึง เฉยๆ
คะแนนเฉลี่ย	2.34-3.00	หมายถึง ยอมรับ

จากการวิเคราะห์ทัศนคติของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนผลสด ซึ่งมีคำถามทัศนคติทั้งหมด 10 ข้อ ตามตารางที่ 2 พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ให้การยอมรับมาตรฐานสินค้าเกษตรเรื่องการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนเพื่อผลิตผล มกษ. 1003-2555 ($\bar{X} = 2.697$) โดยเกษตรกรเห็นว่า การส่งเสริมเผยแพร่ความรู้และความเข้าใจในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมสำหรับผู้ปลูกหม่อนผลทำให้เกษตรกรสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องสูงที่สุด รองลงมาคือ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมสำหรับผู้ปลูกหม่อนผลสดในการผลิตหม่อนผลสดทำให้ได้ผลผลิตที่ปลอดภัยและเหมาะสมต่อการบริโภค

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ทัศนคติและการยอมรับตามมาตรฐานสินค้าเกษตรเรื่องการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนเพื่อผลิตผล (GAP, มกษ. 1003-2555) ของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนผลสด

ข้อ	ประเด็น	ระดับการยอมรับ			$\bar{X}$	แปล ความหมาย
		ยอมรับ	เฉยๆ	ไม่ยอมรับ		
1	การส่งเสริมเผยแพร่ความรู้และความเข้าใจในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมสำหรับผู้ปลูกหม่อนผลทำให้เกษตรกรสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง	88.6	8.5	2.9	2.856	ยอมรับ
2	การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมสำหรับผู้ปลูกหม่อนผลสดในการผลิตหม่อนผลสดทำให้ได้ผลผลิตที่ปลอดภัยและเหมาะสมต่อการบริโภค	87.6	9.7	2.7	2.849	ยอมรับ
3	การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมสำหรับผู้ปลูกหม่อนผลสดจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ในการปลูกหม่อนผลสดอย่างถูกต้อง	85.7	10.7	3.6	2.820	ยอมรับ

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ทัศนคติและการยอมรับตามมาตรฐานสินค้าเกษตรเรื่องการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนเพื่อผลิตผล (GAP, มกษ. 1003-2555) ของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนผลสด (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	ระดับการยอมรับ			$\bar{X}$	แปลความหมาย
		ยอมรับ	เฉยๆ	ไม่ยอมรับ		
4	การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมสำหรับผู้ปลูกหม่อนผลสดจะช่วยให้ผู้รับซื้อผลผลิตหม่อนผลสดมั่นใจในคุณภาพผลผลิตที่ได้จากหม่อนผลสดมากยิ่งขึ้น	76.5	19.7	3.9	2.725	ยอมรับ
5	ราคาของหม่อนผลสดตามการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมสำหรับหม่อนผลสดดีกว่าราคาหม่อนผลสดทั่วไป	75.7	20.4	3.9	2.718	ยอมรับ
6	การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตรและสำหรับการผลิตหม่อนผลสดต้องขึ้นทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย มีเลขทะเบียนวัตถุอันตราย และมีคำแนะนำให้ใช้กับหม่อนหรือศัตรูพืชที่สำรวจพบ	74.3	17.7	8.0	2.662	ยอมรับ
7	การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมสำหรับผู้ปลูกหม่อนผลสดได้ผลคุ้มค่ากับต้นทุน เช่น ค่าวัสดุ อุปกรณ์ แหล่งอาหาร การขนส่ง แรงงาน เป็นต้น	68.4	28.4	3.2	2.652	ยอมรับ
8	การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมสำหรับผู้ปลูกหม่อนผลสดต้องการจดบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานอย่างละเอียดทุกขั้นตอน	74.0	14.3	11.7	2.623	ยอมรับ
9	การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมสำหรับผู้ปลูกหม่อนผลสดสามารถช่วยแก้ไขปัญหาด้านราคาของผลหม่อนได้	60.2	34.0	5.8	2.543	ยอมรับ
10	การจำหน่ายผลิตภัณฑ์หม่อนผลสดเนื่องจากมีบริษัทรับซื้อจำนวนน้อยรายและรับซื้อในจำนวนที่จำกัด	60.7	31.1	8.3	2.524	ยอมรับ
เฉลี่ย					2.697	ยอมรับ

3.2 ปัญหา อุปสรรคเกษตรกรในการผลิตหม่อนตามมาตรฐานสินค้าเกษตร (มกษ. 1003-2555) ของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนในเขตภาคเหนือตอนบน

ในการศึกษาการปัญหาอุปสรรคเกษตรกร ได้กำหนดเกณฑ์ในการวัดระดับของปัญหาไว้ 3 ระดับ ดังนี้ มีปัญหาในระดับน้อย (1) ไปจนถึงมีปัญหามากในระดับมาก (3)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า เกษตรกรมีปัญหาในด้านการตลาดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.570$) มีปัญหาในระดับปานกลาง ได้แก่ ปัญหาด้านเทคโนโลยีและวิธีการผลิต ($\bar{X} = 2.145$) ปัญหาด้านเงินทุน

($\bar{X} = 2.031$) ปัญหาด้านโรค-แมลงศัตรูหม่อน ($\bar{X} = 1.822$) ปัญหาด้านภัยธรรมชาติ ($\bar{X} = 1.767$) ส่วนปัญหาด้านแรงงานอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.589$) โดยรวมระดับของปัญหาต่างๆ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.987$)

ด้านต้องการที่จะได้รับความช่วยเหลือเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับปลูกหม่อน ผลสด พบว่าเกษตรกรมีความต้องการให้มีการส่งเสริมทางด้านการตลาดเพิ่มขึ้นโดยการหาแหล่งรับซื้อที่แน่นอนให้กับเกษตรกรและมีการกำหนดราคาที่เหมาะสม รวมไปถึงส่งเสริมหรือให้การสนับสนุนเรื่องการเก็บรักษาผลหม่อน เช่น ห้องเย็นหรือตู้แช่เย็น และต้องการให้ภาครัฐสนับสนุนปัจจัยการผลิตต่างๆ เช่น กรรไกรตัดแต่งกิ่ง ปุ๋ย ระบบน้ำในแปลงหม่อน เป็นต้น

3.3 การยอมรับมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ให้การยอมรับตามมาตรฐานและปฏิบัติตามมาตรฐานจำนวน 370 ราย คิดเป็นร้อยละ 89.80 ของเกษตรกร และเกษตรกรที่ไม่ให้การยอมรับมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสม จำนวน 42 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.2

3.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับตามมาตรฐานสินค้าเกษตรเรื่องการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนเพื่อผลิตผล (GAP, มกษ. 1003-2555) ของเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนในเขตภาคเหนือตอนบน

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ซึ่งการวิเคราะห์ครั้งนี้ประกอบด้วยตัวแปรอิสระทั้งหมด 20 ตัวแปร โดยแบ่งเป็นปัจจัยหลัก 5 ปัจจัย ได้แก่

- 1) ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา ชาติพันธุ์ เหตุผลตัดสินใจจะปฏิบัติตามมาตรฐานฯ ประสบการณ์ในการผลิตหม่อนผลสด การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม
- 2) ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ พื้นที่ปลูกหม่อนผลสดทั้งหมด ต้นทุนการผลิตต่อไร่ รายได้ต่อไร่ ปริมาณผลผลิตต่อไร่
- 3) ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ การได้รับการฝึกอบรม การได้รับข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการผลิตหม่อนผลสด
- 4) ทักษะของเกษตรกรที่มีต่อการปฏิบัติตามมาตรฐาน
- 5) ปัญหาอุปสรรคเกษตรกรในการผลิตผลหม่อนตามมาตรฐานสินค้าเกษตร

ส่วนตัวแปรตาม คือ การยอมรับปฏิบัติตามมาตรฐานสินค้าเกษตรเรื่องการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนเพื่อผลิตผล (GAP, มกษ. 1003-2555) การวิจัยนี้ใช้แบบจำลอง Logit Model สามารถเขียนได้ดังนี้

$$\text{Logit}(Y) = \ln \left(\frac{\text{prob}_{\text{event}}}{1 - \text{prob}_{\text{event}}} \right) = b_0 + b_1x_1 + \dots + b_nx_n$$

ตัวแปรตาม

Y = การยอมรับมาตรฐานสินค้าเกษตรเรื่องการเกษตรที่ดีสำหรับการผลิตหม่อนเพื่อผลิตผล โดยกำหนดค่า Y ดังนี้

- 0 = เกษตรกรที่ไม่ยอมรับมาตรฐานสินค้าเกษตร
- 1 = เกษตรกรที่ยอมรับมาตรฐานสินค้าเกษตร

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

Sex	=	เพศของเกษตรกร (เพศชาย = 1, เพศหญิง = 0)
Age	=	อายุของเกษตรกร (ปี)
Yedu	=	จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา (ปี)
Ethic	=	ชาติพันธุ์ (พื้นเมือง = 1, ชาติพันธุ์อื่น = 0)
Expert	=	ประสบการณ์ในการปลูกหม่อนผลสด (ปี)
Officer	=	จำนวนครั้งในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ครั้ง)
Reason 1	=	เหตุผลตัดสินใจจะปฏิบัติตามมาตรฐานเพราะว่าเพื่อนบ้านชักชวน หรือทำตามเพื่อนบ้าน (ใช่ = 1, ไม่ใช่ = 0)
Reason 2	=	เหตุผลตัดสินใจจะปฏิบัติตามมาตรฐานเพราะว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมชักชวน (ใช่ = 1, ไม่ใช่ = 0)
Reason 3	=	เหตุผลตัดสินใจจะปฏิบัติตามมาตรฐานเพราะว่าได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต (ใช่ = 1, ไม่ใช่ = 0)
Reason 4	=	เหตุผลตัดสินใจจะปฏิบัติตามมาตรฐานเพราะว่าทำให้เกิดรายได้ มีแหล่งรับซื้อที่แน่นอน (ใช่ = 1, ไม่ใช่ = 0)
Reason 5	=	เหตุผลตัดสินใจจะปฏิบัติตามมาตรฐานเพราะว่ามีประโยชน์กับผู้บริโภคที่รับผลผลิตที่สะอาดปลอดภัย (ใช่ = 1, ไม่ใช่ = 0)
Reason 6	=	เหตุผลตัดสินใจจะปฏิบัติตามมาตรฐานเพราะว่าสามารถให้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้นได้ (ใช่ = 1, ไม่ใช่ = 0)
Area	=	พื้นที่การปลูกหม่อนทั้งหมด (ไร่)
Cost	=	ต้นทุนการผลิต (บาทต่อไร่)
Income	=	รายได้รวมทั้งหมด (บาทต่อไร่)
Product	=	ผลผลิตรวมทั้งหมด (กิโลกรัมต่อไร่)
Training	=	การได้รับการฝึกอบรม (ครั้ง)
News	=	การได้รับข่าวสาร (คะแนนเฉลี่ยรวมทั้งหมด)
Attitude	=	ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการปฏิบัติตามมาตรฐาน (คะแนนเฉลี่ยรวมทั้งหมด)
Problem	=	ปัญหาในการผลิตหม่อนผลสด (คะแนนเฉลี่ยรวมทั้งหมด)

จากการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก (ตารางที่ 3) พบว่าได้ค่า Chi-Square เท่ากับ 94.472 Model Significant เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่ามีปัจจัยอย่างน้อย 1 ปัจจัย ที่มีผลต่อการยอมรับการปฏิบัติตามมาตรฐาน และพบว่ามีค่า Pseudo R Square เท่ากับ 0.711 สามารถอธิบายเหตุการณ์ในการยอมรับการปฏิบัติตามมาตรฐานสินค้าเกษตรเรื่องการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนเพื่อการผลิตผล ได้ถึงร้อยละ 71.10

โดยมีปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการปฏิบัติตามมาตรฐาน จำนวน 9 ปัจจัย ได้แก่ จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา หรือระดับการศึกษา การพบกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การมีแหล่งรับซื้อที่ชัดเจน จำนวนพื้นที่ปลูก หม่อนร่วม การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเกษตรและมาตรฐาน การได้รับข่าวสาร ระดับปัญหาการผลิต

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับมาตรฐานการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนเพื่อผลิตผล (GAP, มกษ. 1003-2555)

ตัวแปร	Odd ratio	S.E.	Wald	Significant	Mean
ค่าคงที่	.450	3.648	0.15	.920	
Sex ^d	.949	.535	3.142	.076	.5704
Age	.019	.034	.303	.582	47.5073
Yedu	.282**	.125	5.133	.023	7.5170
Ethic ^d	.977	.835	1.370	.242	.5121
Experi	.018	.156	.013	.910	4.2282
Officer	1.841***	.626	8.654	.003	1.2257
Reason1 ^d	.828	.638	1.686	.194	.2621
Reason2 ^d	1.024	.626	2.679	.102	.7961
Reason3 ^d	-.839	.920	.832	.362	.4369
Reason4 ^d	1.422**	.619	5.273	.022	.6626
Reason5 ^d	-.424	.697	.371	.542	.5194
Reason6 ^d	1.282	.933	1.888	.169	.4126
Area	1.101**	.530	4.313	.038	1.6261
Cost	.000	.000	.033	.856	1220.5477
Income	.000	.000	.220	.639	5363.4534
Product	.003	.003	1.209	.271	264.2140
Training	.820**	.328	6.270	.012	2.0170
News	1.999***	.714	7.827	.005	1.1390
Attitude	-.464	.741	.392	.531	2.6978
Problem	-3.850***	1.012	14.471	.000	1.9879

หมายเหตุ ** Significant 0.05

Chi-square 97.472

*** Significant 0.01

Model significant 0.000

d Dummy variable

Pseudo R² (Nagelkerke R2) 0.7110

Accuracy prediction 93.9

4. สรุปและวิจารณ์ผลการวิจัย

การยอมรับมาตรฐานสินค้าเกษตรเรื่องการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนเพื่อผลิตผล ในภาพรวมเกษตรกรมีการยอมรับในระดับมาก เนื่องจากการส่งเสริมการทำการแปลงหม่อนของศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ ในพื้นที่ที่ได้ทำการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรเกิดการรับรู้และสนใจอย่างเต็มที่ จึงเป็นแรงผลักดันให้เกษตรกรยอมรับในมาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ โดยมีปัจจัยที่ส่งเสริมหรือสนับสนุนให้เกษตรกรมีแนวโน้มในการยอมรับมาตรฐานการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนเพื่อผลิตผล (GAP, มกษ. 1003-2555) แล้วนำมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 1003-2555 นำไปปฏิบัติใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับตัวเกษตรกรและผู้บริโภค ดังนี้

จำนวนปีที่ได้รับการศึกษาหรือระดับการศึกษา โดยพบว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีการยอมรับเทคโนโลยีและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีได้เร็วกว่า เนื่องจากว่าระดับการศึกษาที่สูงขึ้นมีอิทธิพลต่อทัศนคติและความคิดเห็นของเกษตรกรโดยตรง ทำให้เกษตรกรสามารถเปิดใจยอมรับมากขึ้น มีเหตุผลและสามารถวิเคราะห์ประโยชน์ของเทคโนโลยีใหม่ได้ และมีการหาข้อมูลรอบด้านมาสนับสนุนก่อนการตัดสินใจ จึงทำให้เกิดการยอมรับเทคโนโลยีและมาตรฐานได้มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของอินตา และคณะ (2562) ที่ทำการศึกษปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกข้าวภายใต้ระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรอำเภอจำปอน จังหวัดสกลนคร เขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสอดคล้องกับการศึกษาของพิสิทธิ์ (2555) ที่พบว่าระดับการศึกษาเป็นตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกข้าวนาโยน โดยภาพรวมในเชิงปฏิบัติของเกษตรกรในอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

การพบกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ทำให้เกษตรกรมีการติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมด้านการเกษตรจะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้ดีจึงนำมาซึ่งการยอมรับเทคโนโลยีและมาตรฐานต่างๆ ได้ง่ายขึ้น สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งของการนำเทคโนโลยีและองค์ความรู้ทางการเกษตรไปใช้ของเกษตรกร ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรกับเกษตรกร โดยเฉพาะความสัมพันธ์ด้านจิตใจ ความเข้าใจ ความจริงใจที่จะปฏิบัติงาน ต้องมีอุดมการณ์ในการทำงาน มีความเชื่อใจ มีความศรัทธาต่อเจ้าหน้าที่มีความสามารถในการถ่ายทอดข่าวสาร เช่น การพูด การเขียน ความมีเหตุผล ตลอดจนมีความสามารถในการรับข่าวสาร เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการที่เกษตรกรจะยอมรับมาตรฐานการเกษตรดีที่เหมาะสมไปใช้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Akudugu et. al., (2012) ที่พบว่าการเข้าถึงบริการของการส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่เป็นสิ่งสำคัญในการช่วยให้เกิดการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตทางการเกษตรที่ทันสมัย เนื่องจากจะได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นทางการและเกิดความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีได้ง่ายขึ้น เกษตรกรกล้าตัดสินใจเพื่อนำเทคโนโลยีและองค์ความรู้รวมถึงมาตรฐานมาใช้ การส่งเสริมเกษตรของเจ้าหน้าที่จึงสำคัญสำหรับเกษตรกรในการส่งต่อข้อมูลที่เกี่ยวข้องและการเข้าถึงข้อมูลผ่านบริการจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะช่วยลดปัญหาความไม่เข้าใจและความมั่นใจของเกษตรกรได้เป็นอย่างดี

การมีแหล่งรับซื้อที่ชัดเจน การมีแหล่งรับซื้อผลผลิตที่ผ่านมาตรฐานสินค้าเกษตรเรื่องการปฏิบัติที่ดีสำหรับการผลิตหม่อนผลสด ทำให้เป็นแรงจูงใจของเกษตรกรที่ปฏิบัติตามข้อกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิวัฒน์ และศิริวรรณ (2554) พบว่าการเกษตรกรที่ปฏิบัติตามมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่องการเกษตรดีที่

เหมาะสมสำหรับพืชอาหาร เป็นการสร้างโอกาสทางการค้าและความสามารถเข้าถึงตลาดได้เพิ่มขึ้น และยังพบว่าหากราคาสินค้ามีความแตกต่างกันระหว่างการปฏิบัติตามมาตรฐานและไม่ปฏิบัติตามมาตรฐาน การเกษตรที่ดีและเหมาะสมจะทำให้เกษตรกรมีแรงจูงใจในการหันมาปฏิบัติตามมาตรฐานการเกษตรที่ดีและเหมาะสมมากขึ้น (อนุวัฒน์ และคณะ, 2553)

จำนวนพื้นที่ปลูกหม่อนรวม พบว่าการมีพื้นที่ปลูกหม่อนเพิ่มขึ้นจะทำให้เกษตรกรมีแนวโน้มในการยอมรับการปฏิบัติตามมาตรฐานการเกษตรที่ดีและเหมาะสมเพิ่มขึ้นได้ เนื่องจากว่าในการปฏิบัติตามมาตรฐานจะทำให้ผลตอบแทนคุ้มค่าในการลงทุนในการปฏิบัติตามมาตรฐาน และทำให้การปฏิบัติตามมาตรฐานได้ผลดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสหภาพ และคณะ (2560) พบว่าการมีพื้นที่ปลูกข้าวเพิ่มมากขึ้นทำให้เกษตรกรปฏิบัติตามมาตรฐานการเกษตรที่ดีและเหมาะสมในการปลูกข้าวของเกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด

การได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเกษตรและมาตรฐาน พบว่าเกษตรกรที่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกหม่อน การผลิตหม่อน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจะมีแนวโน้มที่ให้การยอมรับมาตรฐานสินค้าเกษตรเรื่องการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนผลิตผลเพิ่มขึ้น เนื่องจากเกษตรกรจะมีโอกาสในการเรียนรู้ ฝึกทักษะ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการปฏิบัติของเกษตรกรไปในทางที่ดีขึ้นได้ สอดคล้องกับงานวิจัยยุทธพล และดุขฎิ (2554) พบว่า ความถี่ในการเข้ารับการฝึกอบรมของเกษตรกรมีผลต่อความรู้ ทักษะและการปฏิบัติในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ รวมไปถึงมีการยอมรับมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสมสำหรับการผลิตข้าวด้วย และการได้รับข่าวสารจากการฝึกอบรมหรืออบรมพบว่าเกษตรกรที่ได้รับข่าวสารในระดับที่สูงกว่าจะมีแนวโน้มการยอมรับเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนเพื่อผลิตผลได้มากกว่า ซึ่งเกษตรกรที่ได้เข้ารับการประชุมหรือการฝึกอบรมจะเกิดการกระตุ้นการรับรู้และเกิดความตระหนักในการดำเนินงานตามมาตรฐานสินค้าเกษตรกรรมและมีการยอมรับมาตรฐานแล้วนำไปปฏิบัติในแปลงเกษตรของตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐภูมิ และพหล (2559) พบว่า เกษตรกรที่ได้รับข่าวสารจากการฝึกอบรมในรอบ 3 ปี จะมีความสัมพันธ์กับการยอมรับการผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสม

ระดับปัญหาในการผลิตหม่อน พบว่าปัญหาในการผลิตหม่อนผลสดมีผลกับการยอมรับมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสม โดยพบว่าเกษตรกรที่มีปัญหาการผลิตน้อยจะมีแนวโน้มการยอมรับการปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรที่ดีและเหมาะสมมากขึ้น

5. เอกสารอ้างอิง

- ณัฐภูมิ จันทอง, และพหล ศักดิ์คะทศน์. (2559). การยอมรับการผลิตมะม่วงตามหลักเกษตรที่ดีและเหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง. *วารสารเกษตร*, 32(1), 19–27.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2553). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: เอสอาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์.

- พิสิทธิ์ เข้มมี. (2555). การยอมรับเทคโนโลยีการปลูกข้าวนาโยนของเกษตรกรในอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ยุทธพล ทองปรีชา, และดุชนี ณ ลำปาง. (2554). ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการปลูกข้าวของเกษตรกรอำเภอมะสรวย จังหวัดเชียงราย. *วารสารเกษตร*, 27(1), 1-10.
- วิวัฒน์ ภู่อ้อม, และศิริวรรณ แดงฉ่ำ. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกผักในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี. ใน *การประชุมวิชาการนานาชาติวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางการเกษตร ครั้งที่ 1* (น. 1-11). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สมบัติ กองภา, จิราลักษณ์ ปรีดี, ขนิษฐา เกลาเกลี้ยง, และชาติ ศรีแสง. (2550). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมของเกษตรกรผู้เลี้ยงไหมในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสาร (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: กรมหม่อนไหม.
- สหภาพ ไตรยวงศ์, สมใจ ภูมิพันธุ์, และไพศาล แนนอุดร. (2560). การยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*, 11(2), 230-238.
- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2555). *การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับหม่อนเพื่อผลิตผล*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักงานหม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ เขต 1 จังหวัดแพร่. (2560). *รายงานผลการดำเนินงานของสำนักงานหม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ เขต 1 จังหวัดแพร่ ประจำปี 2560*. กรุงเทพฯ: กรมหม่อนไหมฯ.
- อนุวัฒน์ รัตนชัย, ธนัญญา วสุศรี, วาริช ศรีละออง, กฤติกา ต้นประเสริฐ, และศิริชัย กัลยาณรัตน์. (2553). การวิเคราะห์โลจิสติกส์นำเข้าของข้าวโพดฝักอ่อนในภาคตะวันตกและภาคกลางของประเทศไทย. *วารสารวิทยาศาสตร์เกษตร*, 41(พิเศษ), 179-183.
- อินตา จันทะวง, พุฒิสรรค์ เครือคำ, พหล ศักดิ์คะหัตน์, และนคเรศ รังควัต. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกข้าวภายใต้ระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรอำเภोजำพอน จังหวัดสกลนคร. *วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร*, 36(2), 106-117.
- Akudugu, M. A., Guo, E., and Dadzie, S. K. (2012). Adoption of modern agricultural production technologies by farm households in Ghana: what factors influence their decisions? *Journal of Biology, Agriculture and Healthcare*, 2(3), 1-14.
- Hill, R. C., Griffiths, W. E., and Lim, G. C. (2007). *Principles of Econometrics* (3rd ed.). New York: John Wiley and Sons.